

Posredovalna vloga slovenske kulture

Ob izidu zbornika »Est Europa - Miscellanea Slovenica«, ki ga je izdal inštitut za vzhodnoevropske jezike videmske univerze, posvečen pa je 70-letnici prof. Martina Jevnikarja, se opazovalcu kulturnega dogajanja na našem obmejnem ozemlju utrne več misli. Na tem mestu ne nameravamo podrobneje oceniti vsebine zbornika, saj je to že bilo narejeno v eni izmed zadnjih številčk Novega lista, marveč mislimo opozoriti le na posredovalno vlogo slovenske kulture v pretakanju duhovnih dobrin med Vzhodom in Zahodom, ki pa ima svoje korene že v preteklosti.

Z veseljem ugotavljamo, da je v okviru inštituta za vzhodnoevropske jezike videmske univerze nastalo dokaj močno središče za slovenistične študije, pomembno za vso Italijo. V preteklosti je to vlogo opravljal seminar za slovenski jezik na padovanski univerzi in tudi ta dejavnost je v določenem obdobju bila tesno povezana z osebo prof. Jevnikarja. V zadnjih letih se je študij slovenskega jezika okrepil tudi na tržaški univerzi. Mogoče bi kdo pričakoval, da bi podobna publikacija, kot je »Est Europa - Miscellanea Slovenica«, morala pravzaprav iziti v Trstu, glede na njegovo obmejno lego, in ne v Vidmu, ki leži globlje na italijanskem oziroma furlanskem ozemlju. Vendar je treba spomniti, da tudi to mesto ni brez zasluge za medsebojno kulturno oplajanje med Slovenci in Italijani. Ze v srednjem veku je v Vidmu obstajala slovanska bratovščina sv. Hieronima, tu je dolga desetletja prebival in deloval msgr. Ivan Trinko, ki je napravil ogromno za spoznavanje slovenske in ostalih slovanskih kultur v Italiji in obratno. Podobno velja za delo dr. Andreja Budala, ki je tudi dalj časa živel v Vidmu, po zadnji vojni pa sta s tem poslanstvom nadaljevala Arduino Cremonesi in Marino Vertovec, slednji je na tem področju še vedno aktiven.

Izročilo torej obstaja, naloga zlasti slovenskih profesorjev in sodelavcev inštituta za vzhodnoevropske jezike pa je, da tudi v današnjem času opravičijo to bogato dediščino. Zbornik ob jubileju prof. Jevnikarja dokazuje, da so na pravi poti. Na koncu naj še opozorimo, da je prav prof. Jevnikar kot večletni profesor slovenskega jezika na videmski univerzi odkril marsikaj novega v zvezi z življenjem in delom nekaterih velikih mož Beneške Slovenije, zlasti še msgr. Trinko. To dejstvo tudi v bodočnosti obvezuje videmski inštitut za

M. V.

dalje na 2. strani

Naša zakonska zaščita še vedno na mrtvi točki

Cez nekaj tednov se bomo že poslovili od leta 1984, pa spet ne bomo mogli napisati dobre besede o tistem vprašanju, ki je gotovo najbolj pri srcu slehernemu zavodnemu pripadniku slovenske narodne manjšine v Italiji, to je o vprašanju naše celovite zakonske zaščite. Tudi v letu 1984 se ta zadeva žal ni premaknila z mrtve točke, čeprav so celo ministri in nekateri parlamentarci napovedovali nadaljevanje razprave v senatni zbornici o ustreznih zakonskih predlogih.

Vtis imamo, da je še tisto malo zanimanja za usodo naše manjšine v italijanski javnosti splahnelo in da se v javnosti čedalje bolj uveljavljajo prepričanja in mnenja, ki nikakor niso naklonjena naši in ostalim etničnim manjšinam v Italiji.

Razširjeni in vodišni italijanski dnevniki — in v zadnjem času tudi nekateri tedniki — objavljajo daljše članke in reportaže z Južnega Tirolskega in tamkajšnje stanje prikazujejo v takšni luči, kot da bi šlo za kako pokrajino v Južni Afriki, ne pa za eno omikanih dežel v srcu Evrope. Italijanski tisk je začel negativno pisati o ne-italijanskih narodnih skupnostih v državi že letos poleti, in sicer ob volitvah v evropski parlament in ob deželni volitvah na Sardiniji, ko je Sardinska akcijska stranka postala tretja politična sila v deželi in celo

izvolila svojega predstavnika v Evropski parlament. Afirmacija te avtonomistične stranke, ki je poleti tudi prevzela vodstvo deželne vlade, gre marsikateri vsedržavni stranki hudo na živce (tajnik Krščanske demokracije De Mita je v tej zvezi govoril celo o napol teroristih).

Kot nalašč je nato skoraj vsemu italijanskemu tisku prišel drobec z znane manifestacije v Innsbrucku, kjer je manjša skupina južnotirolskih skrajnežev naredila italijanskim nacionalistom le uslugo, ko je v sprevedu nosila trnjevenec, nekakšen simbol preganjanega in zatiranega ljudstva na Južnem Tirolskem. To je večini italijanskega tiska dalo povod, da je začel silovito napadati vsebino in obliko dosedanje zakonske zaščite nemško in ladinsko govorečega prebivalstva ter celotno stanje slikal v takšni luči, da se je res morala porajati zaskrbljenost v široki italijanski javnosti nad nadaljnjo usodo njenih rojakov v bocenski pokrajini.

Precej negativno je italijanski tisk pisal tudi o zadnjem kongresu vodilne stranke v Dolini Aosta Union Valdôtaine, pri čemer je skušal izkoriščati tudi znane dogodke okrog igralnice v Saint Vincentu, v katere je zapleten bivši vodilni predstavnik te avtonomistične stranke.

dalje na 2. strani

»Tridesetletnica memoranduma in manjšinske pravice«

Znani strokovnjak za manjšinska vprašanja dr. Janko Jeri iz Ljubljane je bil v petek, 30. novembra, gost tržaške Slovenske skupnosti. Na sedežu v ulici Machiavelli je predaval na temo: »Tridesetletnica memoranduma in manjšinske pravice«.

Predavatelj je najprej orisal politična in diplomatska ozadja tržaškega vprašanja v dobi Svobodnega tržaškega ozemlja, potem je razčlenil londonski memorandum in še posebej jamstva, ki jih je ta listina vsebovala o zaščiti slovenske narodne skupnosti na Tržaškem. Predavanje je bilo še bolj aktualno, ko je govornik načel vprašanja v zvezi z osimskim sporazumom, še posebej, koliko so določila memoranduma zaobjeta v to zadnjo pogodbo med Italijo in Jugoslavijo, predvsem glede manjšinske zaščite.

Tudi debata je prispevala k osvetlitvi tega zadnjega vprašanja, še posebej v zve-

zi z veljavnostjo osimskih dogovorov za celotno območje Furlanije-Juljske krajine, na katerem živimo Slovenci. Ze v uvodu v sporazume je namreč izražena volja — je poudaril govornik — po višji stopnji zaščite manjšine v Italiji, zato bi se zaščitnih določil v osimskih sporazumih ne smelo in ne moglo razlagati restriktivno.

Živahno predavanje, toplo podajanje in sprejemanje nakazanih tez so vzbudili veliko zanimanje med občinstvom. Predavatelj dr. Janka Jerija je na začetku predstavil pokrajinski tajnik Slovenske skupnosti prof. Zorko Harej. Na kratko je tudi orisal glavne značilnosti sedanjega stanja slovenske stvarnosti pri nas. Med drugim je poudaril misel, da gre pri vprašanju narodne zaščite tudi za vprašanje ustvarjanja boljšega ozračja v odnosih med večino in manjšino, v znamenju iskanja sožitja in miru v tem predelu Evrope.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 9. decembra, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Detektivski mojster Blomkvist« (Astrid Lindgren - Lena Petrič); RO; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 15.00 Športni in glasba ter prenosi z naših prireditev; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 10. decembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba, Koledar; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 9.00 Glasbeni mozaik; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Literarni listi; 12.00 Gledališki glasovi po stezah spominov; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Komorni zbor iz Nove Gorice in zbor »Bojan« iz Dornberka; 13.40 Glasbena priloga; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: »Naši prijatelji z repom«; 15.00 Iz šolskega sveta; 16.00 Iz zakladnice pripovedništva; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Mi in glasba; 18.00 V svetu znanosti; 18.20 Glasbena priloga; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 11. decembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba, Koledar; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 9.00 Glasbeni mozaik; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Zapiski na robu; 12.00 Proti filmskemu ustvarjanju; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 Mladi mladim; 16.00 Športna tribuna; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Drago Jančar: »Izpoved hudodelca«; 18.50 Glasbena priloga; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 12. decembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba, Koledar; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 9.00 Glasbeni mozaik; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Liki iz naše preteklosti; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Letošnja revija »Cecilijanka«; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 En, dva, tri ... Otroci, zdaj ste na vrsti vi!; 16.00 Od Milj do Devina; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Violinist Igor Kuret, letošnji diplomant; 18.00 Poezija slovenskega zapada; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 13. decembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba, Koledar; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Zapiski na robu; 12.00 Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 16.00 Na goriškem valu; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturna srečanja; 18.20 Glasbena priloga; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 14. decembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba, Koledar; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Prirčne pozdrave iz ...; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zborovska glasba; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 V svetu filma; 16.00 Iz zakladnice pripovedništva; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Pianistka Katarina Tabaj, letošnja diplomantka; 18.00 Kulturni dogodki; 18.30 Nabožna glasba; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 15. decembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba, Koledar; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 »Glas od Režije«; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: »Na leteči preprogi«; 15.00 Glasbeni portret Urbana Kodra; 16.00 V svetu valčka; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Dober glas gre v deveto vas; 18.20 Glasbena priloga; 19.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart, Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Naša zakonska zaščita...

■ nadaljevanje s 1. strani

Italijanski tisk o celotni problematiki narodnih in jezikovnih manjšin zdaj po večini piše negativno, kar očitno ne more koristiti pričakovanjem po pravični in čimprejšnji ureditvi tega vprašanja. Nič čudnega ni zato, če je običal na mrtvi točki tudi zakonski predlog o zaščiti tako imenovanih manjšin jezikovnih skupnosti v Italiji, o katerem se je zdelo, da bo v kratkem času odobren, glede na soglasje velikega dela poslanske zbornice. Zdaj tudi o tem zakonskem predlogu ni več ne duha ne sluha.

Vse kaže, da je v državi nastalo takšno ozračje, ki nikakor ni naklonjeno trezni in objektivni presoji položaja in stanja posameznih narodnih in jezikovnih manjšin, pri čemer smo prizadeti tudi in predvsem Slovenci. Oškodovani smo, čeprav zaščito naših osnovnih pravic in s tem tudi jamstvo za naš obstoj in nadaljnji razvoj predvidevajo tako ustavna in druga določila notranjega prava kot mednarodne pogodbe ter listine.

POSREDOVALNA VLOGA SLOVENSKE KULTURE

■ nadaljevanje s 1. strani

vzhodnoevropske jezike, da še naprej posebej posebno pozornost tej najzahodnejši slovenski pokrajini, kar je glede na zemljepisno bližino tudi povsem naravno.

Evropski vrhunski sestanek v Dublinu

V ponedeljek in torek je bil v irski prestolnici Dublinu vrhunski sestanek Evropske gospodarske skupnosti. Italijo so zastopali ministrski predsednik Craxi, zunanji minister Andreotti in kmetijski minister Pandolfi.

V Dublinu so razpravljali zlasti o sprejemu Španije in Portugalske v Skupnost. Do sprejema bi moralo priti leta 1986. Z vstopom pa so povezana razna vprašanja za sredozemske države, ker se bo povečala konkurenca na raznih področjih od vina do ribolova. Zaradi tega je treba sestaviti skupne sredozemske načrte.

Italijanska vlada je za pripravo dublin-

V letu, ki se bliža koncu, smo Slovenci v Italiji segli po novih oblikah boja za doseg svojih pravic: priredili smo mogočni protestni manifestaciji na goriškem Travniku in nato v Trebčah. Vse kaže, da bomo morali po taki poti nadaljevati in se morda poslužiti še drugih oblik boja, ki jih predvideva demokracija, če bomo hoteli doseči svoj cilj.

— c —

KATOLIŠKI ŠKOFJE O POLOŽAJU V SREDNJI AMERIKI

Srednjeameriški katoliški škofje so izdali dokument, v katerem obsojajo vmešavanje velesil v notranje razmere držav Srednje Amerike in preveliko vlogo vojske v teh državah ter javno in zasebno korupcijo. Dokument so odobrili ob koncu 21. zasedanja srednjeameriških škofov v Tegucigalpi v Hondurasu. Škofje pozivajo k dialogu za mir in obsojajo revščino, krivico in nasilje, ki vladajo v Srednji Ameriki.

Škofje pravijo, da so za krizo odgovorne tako marksistično usmerjene ideologije revolucionarnih skupin kot zatiralne akcije vojaških sil. Obenem škofje grajajo velesile, da se vmešavajo v notranje zadeve teh držav, da bi ohranile svoja vplivnostna področja. Škofje so zaskrbljeni tudi zaradi verske zmene, ki jo v teh državah povzročajo številne tradicionalistične sekte in ločine ter ideološko gibanje, ki sebe naziva »ljudska Cerkev«.

skega zasedanja imela pogovore z različnimi zainteresiranimi osebnostmi. Craxi in Andreotti sta imela posvete z irskim ministrskim predsednikom Fitzgeraldom, z grškim ministrskim predsednikom Papandreuom ter s portugalskim zunanjim ministrom Gamo. Andreotti je sprejel še francoskega ministra za stike z Evropsko skupnostjo Dumasa.

Dne 10. decembra bo sledila konferenca finančnih ministrov Evropske gospodarske skupnosti. Razpravljali bodo o razširitvi uporabe evropske valute ECU ter o vključitvi v skupni denarni sistem britanskega funta šterlinga.

Vznemirljive vesti iz Poljske

Na Poljskem so v soboto, 1. t.m., objavili uradne ugotovitve o okoliščinah, v katerih je umrl nasilne smrti duhovnik Jerzy Popjeluško. Smrt je nastopila zaradi zaдушitve, potem ko so ugrabitelji duhovniku zavezali usta in ga zvezali z vrvjo. Še prej so ugrabitelji duhovnika silovito pretepali, da je izgubil zavest. Uradne izsledke je v odlomkih objavila tudi poljska televizija. Poročilo o ozadju zločina, ki je pretresel poljsko in svetovno javnost, je bilo podano na opazno hladen način. Opazovalci sodijo, da skuša režim na ta način nekako pomiriti javno mnenje, ki je še dalje pre-

pričano, da so morilci duhovnika Popjeluška pred smrtjo divjaško mučili.

Vzporedno s temi pojasnili uradnih občil pa je prišla 1. t.m. tudi vznemirljiva vest iz krogov ilegalne Solidarnosti. Po tej vesti je 22. oktobra umrl v bolnišnici v Lublinu vidni pristaš Solidarnosti, Stanislaw Chac, ki so ga bili neznanci pet dni prej ugrabili in mučili ter potem pustili na cesti brez zavesti. Na istem območju Lublina pa so neznanci v minulih dveh mesecih napadli in surovo pretekli dva katoliška duhovnika, katerih eden je vest potrdil v izjavi dopisniku agencije AFP.

Novi valutni predpisi v Italiji

Minister za zunanjo trgovino Capria je te dni podpisal štiri odloke in eno okrožnico, ki se tičejo sprostitev italijanske valutne politike. Nekatere predpise je že objavil Uradni list ter so že pričeli veljati, za druge pa je potreben še sopodpis zakladnega ministra Gorie.

Omenjeni predpisi pomenijo majhne korektive na poti do valutne reforme, glede katere leži zakon v senatu že več kot eno leto. Zavlačevanje je delno razumljivo zaradi potreb plačilne bilance s tujino, a po drugi strani se mora Italija prilagoditi tudi na tem področju predpisom Evropske gospodarske skupnosti. Zahodna Nemčija na primer nima nobenih valutnih omejitev, kar večja konkurenčnost njene zunanje trgovine in istočasno olajšuje državljanom turistična potovanja v tujino.

Začnimo z okrožnico, katero je podpisal Capria, ker se tiče vseh državljanov. Odslej bo italijanski turist lahko nesel v tujino tuje bankovce za približno 950 tisoč lir, medtem ko je doslej gornja meja znašala samo 300 tisoč lir. Ista okrožnica nadalje popolnoma sprošča uporabo kreditnih pisem v tujini za turistične namene.

Prvi odlok, ki je najvažnejši za zunanjo trgovino, znižuje brezobrestni polog od 50 na 40 odstotkov ne samo za naložbe v Evropski gospodarski skupnosti, marveč v vseh državah Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj. Ta organizacija združuje glavne države Zahoda. Polog se nadalje zniža na 30 odstotkov za nakup obveznic, katere ustanove Evropske gospodarske skupnosti razpišejo v tretjih državah ter jih imajo rezidentni prebivalci v lasti vsaj eno leto.

Za sklade vrednostnih papirjev je ukinjen brezobrestni polog pri nakupih tujih vrednostnih papirjev s strani italijanskih skupnih investicijskih skladov v mejah 10 odstotkov.

Isti odlok vsebuje preklic prepovedi za plačevanje v tujini uvoza in storitev pred predvidenim pogodbenim rokom. Končno je rok za uporabo navadnih čakalnih računov podaljšan od 15 na 30 dni.

Drugi odlok podaljšuje od sedem na 15 dni valutne račune ter čas ponudbe za odstop valute. Obravnava tudi uvoz in izvoz bankovcev.

Tretji odlok vsebuje nekatere tehnične spremembe predpisov, ki se tičejo skupnih nepremičninskih investicijskih skladov. In četrti odlok predvideva popolno reformo komercialnega sektorja.

Sledijo nadaljnje sprostitev: povišanje od 5 na 10 milijonov vrednosti blaga v uvozu ali izvozu brez predložitve valutnih formularjev carini, nadalje povečanje od 50 na 100 milijonov lir vrednosti blaga brez predhodne intervencije pooblaščenih banke in končno povečanje vrednosti trgovinskih operacij oproščenih valutnih formalnosti.

E. V.

PREMIRJE V KOLUMBIJI

Po 30 letih državljanske vojne v Kolumbiji, ki je terjala 200 tisoč žrtev, se je začelo 1. t.m. premirje med vladnimi silami in dvema najpomembnejšima levičarskima gverilskima organizacijama. Premirje so sklenili predsednik Betankur in zastopniki kolumbijskih revolucionarnih oboževanih sil ter Ljudske vojske. S skupino M-19 se vlada še pogaja. Kaže, da bodo pogovori uspešni.

Premirje naj bi zaenkrat veljalo eno leto, vendar so gverilski voditelji že nekaj časa spoštovali prekinitev sovražnosti, zdaj pa napovedujejo prelevitev gverilskih skupin v levičarski opozicijski stranki, ki se bosta borili za oblast s političnimi sredstvi.

PROSTOR MLADIH

Jambor posvečen 25. obletnici skavtinj

Pred nekaj dnevi je v Trstu izšla 2. številka Jambora, glasila slovenske skavtske organizacije na Tržaškem. V celoti je posvečena 25. obletnici slovenskih tržaških skavtinj. Številka, ki jo je uredila voditeljica prve čete, prof. Vera Tuta Ban, se začne s priložnostnim uvodnikom. V njem najdemo med drugim naslednjo misel: »Danes so skavtinje skupaj s skavti najpomembnejša mladinska organizacija pri nas. Zato se spomin na preteklost ne sme izgubiti. Mlajše skavtinje, tako kot skavti, morajo poznati svoje korenine, to je dogodke in ljudi, ki so v našem prostoru začeli širiti skavtske ideale in tudi plesti vezi z Goriško in Koroško.«

Skrb za vzgojo zgodovinske zavesti odlično izpolnjuje ta številka Jambora, saj je v njem vrsta zgodovinskih pričevanj o nastanku slovenskega ženskega skavtizma na Tržaškem in mladinskega življenja pri nas v povojnih letih sploh. Tak je na primer članek dr. Jožeta Prešerna, ustanovitelja tržaških skavtinj, z naslovom »Začetki delovanja slovenskih tržaških skavtinj«. V njem dr. Prešeren poda tudi obsežnejši pregled svojega delovanja z mladino. Iz članka zvedemo, kako so nastala v prvih povojnih letih Slovenska dijaška zveza in druga dijaška društva. Zanimivo je brati o vsem, kar je bilo v tistih letih v Trstu storjenega za mladino. Tudi nastanek skavtinj ni bila enostavna zadeva. Pisanje priročnika,

stiki z italijansko skavtsko zvezo, odločitev za ustanovitev samostojne organizacije, prve obljube, tabori, vzgojno delo z mladino, vse to so danes pričevanja o opravljenem delu.

Od delovanja skavtinj velja omeniti tudi pevski zbor, ki se je iz dekliskega razvil celo v mešani skavtski pevski zbor. O njegovi vlogi in širšem pomenu piše Vera Lozej. To je skavtinja, ki predstavlja stebber dekliskega skavtizma v zamejstvu. Ob njej pa stoji Ljuba Smotlak, ki je prav tako od vsega začetka bila soudeležena pri ustanavljanju organizacije skavtinj. Za to številko Jambora je Smotlakova prispevala daljši članek »Iz zgodovine skavtinj«. V njem piše, kako je prišlo do odločitve in potem o vseh drugih pomembnih dogodkih v organizaciji, od prvega jurjevanja 29. junija 1959 v Boljuncu, do prvega zamejskega jamboreeja v Pinedu pri Clautu leta 1976, ko so skavtinje zadnjič samostojno taborile pred združitvijo z moškim delom organizacije.

Sledijo krajši zgodovinski zapisi o delovanju skavtinj na posameznih področjih. O delovanju v Bregu piše Ljuba Smotlak, o prvih skupinah skavtinj na področju zahodnega Krasa Vera Tuta in Majda Cibic, o skavtinjah v Trebčah pa Nevja Žerjal. Sledi objava dveh dokumentov iz sedemdesetih let, ki pričajo o prehodnih kriznih in vsebinskih obdobjih organizacije. Vtise o sedanjem skavtizmu in o tem, kar je sama doživljala pred leti, piše Smreka. Pomembno je tudi zabeležiti, da so skavtinje v tej številki Jambora skušale podati kar se da popolno sliko svojega delovanja v zadnjih 25 letih. Iz objavljenega gradiva je razvidno, da so odigrale zelo važno vlogo tudi pri nastajanju skavtinj na Goriškem, plodne stike pa so imele tudi s koroško mladino. Podčrtan je pomen otroške revije »Pastirček« za seznanjanje otrok in širše javnosti s skavtizmom.

Dosedanje opravljeno delo bo vsem članicam nedvomno v ponos. Pogled nazaj jim bo vlil potrebne samozavesti in moči, da bodo s pogumom znale gledati tudi v prihodnost, saj je pogumno in optimistično gledanje pravzaprav značilno za skavtizem.

M. T.

V deželi še premalo turizma

Turizem je v Furlaniji-Juljski krajini še premalo znan. To trdi deželni odbornik za turizem Vespasiano.

Povprečno pride v Furlanijo-Juljsko krajino milijon 300 tisoč turistov na leto in število prenočnin znaša okrog 11 milijonov. Po mnenju odbornika pa je treba premostiti statičnost turizma in razširiti število turističnih središč. Izboljšati je treba turistične strukture tako ob morju kot v hribih in zlasti je treba ovrednotiti področje med morjem in planinami, kjer so številne zgodovinske, kulturne in naravne zanimivosti.

V ta namen je deželna uprava sestavila

dva načrta za razvoj turizma. Pri obmorskem turizmu je posvetila posebno pozornost navtičnemu turizmu ter bo na področju Lignana v prihodnjih letih število privezov za turistične čolne preseglo deset tisoč mest.

Glede hribovskega turizma je deželna uprava sprejela razne obveznosti za turistična središča Forni di Sopra, Ravasclento in Zoncolan v Karnijskih Alpah, za Nevejsko sedlo in Trbiž v Julijskih Alpah ter za Piancavallo v Karnijskih Predalпах. V teh petih središčih je deželna uprava že napravila v preteklih letih obsežne naložbe v turističnem in športnem sektorju.

Neprekinjeno zasedanje na katinarski šoli

Nadaljujejo se težave na katinarski šoli »F. Milčinski«, kjer še vedno traja stiska s šolskimi prostori, kar povzroča veliko negotovost med prebivalstvom.

Krizno stanje se vleče vse od začetka letošnjega šolskega leta in v znak protesta je Združenje staršev v soboto, 1. t.m., sklicalo neprekinjeno zasedanje. Združenje staršev je mnenja, da je stanje nevzdržno in da se ne more zadovoljiti z obljubami,

»Tunizija v besedi in sliki« je naslov večera, ki bo 10. decembra v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu. Govorila bo prof. Ksenija Levak. Začetek ob 20.30.

potem ko so minili že meseci, odkar so pristojne oblasti zagotovile, da bo vprašanje rešeno v najkrajšem času.

Zborovanje se je začelo zjutraj, približno ob 9. uri. Udeležili so se ga predstavniki političnih, sindikalnih in drugih družbenih sil, na srečanje pa so kasneje prišli še predstavniki dijakov slovenskih višjih srednjih šol.

Vsi so bili mnenja — ta misel se je ponavljala v skoraj vseh posegih — da je položaj nevzdržen. Nujno je, da pride do zadovoljive rešitve, kajti ozračje postaja vse bolj napeto. Zborovalci so bili mnenja, da je v vsakem primeru treba preprečiti vse špekulacije, da je treba okrepiti sožitje in preprečiti narodno mržnjo pri šolarjih obeh narodnosti. Združenje staršev na Katinari je izdalo ciklostiliran letak, ki pojasnjuje sedanji zamotan položaj in utemeljuje protest. Letak je tudi zgodovinski dokument, saj vsebuje pregled vseh dosedanjih poskusov, da bi bil končno rešen problem prostorske stiske na šoli.

— o —

Inštitut za vzhodnoevropske jezike in književnost videmske univerze priredi na svojem sedežu v ul. Antonini 8, v sredo, 12. decembra, ob 16. uri predavanje prof. Franca Jakobina z ljubljanske univerze. Predaval bo na temo: »SLOVANSKE IZPOSOJENKE V KNJIŽNI SLOVENŠČINI«.

Devin in Zavod združenega sveta

V dvorani osnovne šole v Devinu je bilo v soboto, 1. t.m., javno zborovanje, ki sta ga priredila devinsko-nabrežinska občinska uprava in Zavod združenega sveta. Na zborovanju je bil govor o tem, koliko se je omenjeni zavod s svojim delovanjem vključil v devinsko skupnost. Župan dr. Pavel Fonda je najprej pozdravil navzoče v slovenščini in italijanščini, poslanec Belci pa je nato na kratko predstavil delo omenjene mednarodne institucije. Sledila je obširna, živahna in delno tudi nekoliko vroča debata o tem, kaj je bilo v teh letih storjenega za Zavod združenega sveta in kaj so javne uprave doslej lahko storile za vas in

Pomembna revija pevskih zborov v Trstu

Jesenska zborovska revija, ki jo že tradicionalno prireja Zveza cerkvenih pevskih zborov (ZCPZ) v Trstu, pomeni za mnoge zbere, ki delujejo na Tržaškem, predvsem priložnost, da nastopijo in tako uživajo svoje delovanje. Letošnjo revijo so prireditelji posvetili spominu rajnega pevovodje in skladatelja, glasbenega pedagoga in kulturnega delavca Staneta Maliča, ki je umrl 7. junija letos, 30. oktobra pa bi obhajal 80-letnico rojstva. O liku in delu Staneta Maliča je po pozdravu spregovoril predsednik ZCPZ prof. Zorko Harej.

Na letošnji reviji je nastopilo 12 zborov. Med temi je prvič nastopil sekstet »Slomšek«, ki ga sestavljajo dekleta in abiturientke državnega učiteljskega A. M. Slomšek v Trstu. Odsotni pa so bili nekateri zbori, ki so doslej več ali manj redno nastopali na reviji.

Večer je začel mešani pevski zbor »M. Kogoj« iz Trsta, ki je pod vodstvom Nade Žerjal - Zaghet potrdil svoj ugled in pevski nivo. Sekstet »Slomšek«, ki ga vodi Slavica Malalan, je z velikim občutkom, glasovno svežino in interpretacijsko doslednostjo zapel tri pesmi; sledili so nastopi Fantov izpod Grmade, cerkvenega zbora iz Škednja in cerkvenega zbora iz Rojana. Ti zbori so z izvajanjem sporeda potrdili stopnjo, ki so jo dosegli v dosedanem delovanju. Vsekakor gre pohvaliti deklinski zbor

V petek, 7. decembra, se bo ob 17. uri v Gregorčičevi dvorani v Trstu, Ul. sv. Frančiška 20/II prvič sestel novoizvoljeni odbor Slavističnega društva, da bi nastavljal bodoče delo. Seja je zato odprta vsem kolegom.

»Slovenski šopek« — nastopil je zadnji v prvem delu — ki je v zadnjem letu veliko napredoval tako interpretacijsko kot glasovno. Odlično petje deklinškega zbora Devin, pod vodstvom Hermana Antoniča, je potrdilo stalno napredovanje tega vokalnega ansambla. Ob njem pa so se v drugem delu na odru Kulturnega doma v Trstu zvrstili še zbor »Mačkolje«, ki ga vodi Cveto

Marc, ženski zbor »Repentabor«, ki je pod vodstvom Toneta Bedenčiča vidno napredoval in se kultiviral v kratkem času enega leta, in Cerkevni zbor Novega svetega Antona v Trstu, ki ga vodi Edi Race. Gre za edini slovenski moški zbor v mestu. Zbor — sestavljajo ga moški glasovi cerkvenega zbora — ki poje pri svetem Antonu Novem, ob njih pa smo videli še nekaj »pomoci« iz drugih krajev, kar daje temu pevskemu ansamblu veliko glasovno kapaciteto in izboren zvok. Vidno se je popravil tudi ženski zbor »Boljunec«, ki je pel pod vodstvom sestre Karmen Koren. Nedeljsko revijo Zveze cerkvenih pevskih zborov v Trstu je zaključil zbor »Sv. Jernej« z Opčin, ki ga vodi Franc Pohajač. Marljivo delo pevovodje in pevcev samih je že obrodilo sadove, saj je ta zbor eden najboljših mešanih vokalnih ansamblov, kar smo jih zadnje čase slišali na Tržaškem.

Pevske zборе in spored, s katerim so zbori nastopali na letošnji reviji, je mojstrsko predstavljal gledališki igralec in pesnik Aleksij Pregarc.

— o —

MIKLAVŽEVANJA NA TRŽAŠKEM

Z decembrom se po mnogih naših društvih in šolah obnovi stara navada miklavževanja. Prvo tako družabno srečanje, posvečeno spominu na dobrega škofa svetega Nikolaja, je bilo v soboto, 1. t.m., v Slovenskem kulturnem klubu, kjer se od začetka oktobra vsako soboto zbira lepa skupina slovenskih višješolcev. Tako je bilo tudi to soboto.

Kakih 25 dijakov je pričakalo svetega Miklavža, ki je prišel v spremstvu dveh angelčkov in hudička. Veliko zabave je bilo ob branju priložnostnega govora in ob obdaritvi udeležencev večera. Večer se je seveda razvil v lepo družabnost in zabavo, na kateri ni manjkalo smeha. Povedali so nam, da je sveti Miklavž naredil globok vtis na prisotne.

Pravo praznovanje svetega Miklavža pa je bilo v sredo, na predvečer praznika samega. Več šol in društev, v katerih sodelujejo tudi otroški zbori ali folklorne skupine, je namreč priredilo lepa miklavževanja. Skoraj povsod so tega dobrega svetnika sprejeli tudi s priložnostnimi akademijami in igrkami. Sveti Miklavž nam je zupal, da je letos razdelil več pametnih darov kot v prejšnjih letih. Otrokom je namenil knjige, a tudi šolske potrebščine in oblačila. Seveda nekaj igrač mora tudi biti zraven.

— o —

Slovensko stalno gledališče v Trstu

CIRIL KOSMAČ

BALADA O TROBENTI IN OBLAKU
Pripoveduje JURIJ SOUČEK

v četrtek, 6. decembra ob 20. uri v gledališču »F. Prešeren« v Boljuncu

v petek, 7. decembra ob 20.30 v občinski teatroladnici v Repnu

Dr. Drago Štoka za slovenske srednje šole v Gorici

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti dr. Drago Štoka je konec prejšnjega meseca vložil interpelacijo v deželni svet, s katero je opozoril deželno vladu na zelo važno vprašanje, ki pobliže zadeva celo vrsto slovenskih srednjih šol v Gorici. Gre namreč za nadaljnjo usodo znane in tudi v zgodovinskem ter arhitektonskem pogledu pomembne, mogočne stavbe v ulici Alviano v Gorici, kjer je med obema vojnama bila škofijska gimnazija, se pravi malo semenišče. Tu se je med drugim šolala cela generacija slovenskih primorskih izobražencev, ki še danes zavzemajo pomembna mesta v družbenem življenju. Od leta 1976 so v tej stavbi naslednje slovenske srednje šole: nižja srednja šola, klasična gimnazija in licej, učiteljskišče, učiteljske za vrtnarice in trgovski tehnični zavod. V tem šolskem letu obiskuje te šole skupno 584 dijakov in dijakinj.

Goriška nadškofijska kurija je trdno odločena stavbo prodati, ker dejansko ne zna, kako bi jo uporabila. Pred nekaj leti je kurija bila sklenila najemninsko pogodbo

ANTOLOŠKA RAZSTAVA LOJZETA SPACALA

V razstavnih dvoranah galerije Sagittaria v Pordenonu je od sobote, 1. t.m., strnjenih 50 let Spacalovega ustvarjanja. Razstava, ki jo je pod pokroviteljstvom dežele organiziralo Središče za kulturne pobude, obsega kar 161 del našega slikarja in soupada s proslavami ob 20-letnici delovanja pordenonskega središča. Ob odprtju je deželo zastopal odbornik za kulturne dejavnosti Dario Barnaba, slavnostni govornik pa je bil furlanski pisatelj Elio Bartolini, ki je v zadnjem trenutku zamenjal ravnatelja moderne galerije iz Bologne Franca Solmija.

z goriško občino, na začetku prejšnjega novembra pa je v skladu z določili pogodbe že pismeno sporočila goriški občini njen preklic. To pomeni, da bi morale naše šole stavbo zapustiti, če bi nadškofijska kurija prodala poslopje kaki drugi ustanovi ali organizaciji.

Deželni svetovalec dr. Drago Štoka s svojo interpelacijo poudarja, da splošni urbanistični načrt goriške občine določa območje, na katerem je bivše malo semenišče, za razne terciarne dejavnosti, se pravi tudi za šolske potrebe. Štoka v tej zvezi ugotavlja, da so se pristojne šolske oblasti in Sindikat slovenske šole izrekli, naj bi stavba postala stalni sedež že omenjenih slovenskih šol. Zato deželni svetovalec poziva deželno vladu, naj si prizadeva, da bi se dokončno uredilo vprašanje primernih stavb za potrebe slovenskih dijakov v goriški pokrajini.

— o —

SV. MIKLAVŽ PRVIČ NA LASKEM

V nedeljo, 2. t.m., je sv. Miklavž prvič obiskal Romjan. S seboj je prinesel veliko darov za mlade pa tudi ne več mlade. Čeprav je imel dolgo sivo brado, kar pomeni, da je že v letih, je pristrčno zabaval polnoštevilno občinstvo, ki ga je z navdušenjem poslušalo. Ni šlo samo za zabavo, saj je mnogokrat, in posebno v uvodnem in končnem govoru, posvaril prisotne glede brezbriznosti na verskem polju kot tudi na področju medčloveških odnosov. Sv. Miklavža so spremljali trije angelčki in huđič, ki je večkrat oviral razdeljevanje darov.

Da bi bilo srečanje prijetnejše, je slovenski ženski pevski zbor povabil otroke, naj nastopajo z recitacijami. Vabilu so se odzvali otroci slovenskega otroškega vrtca ter nekateri iz slovenske osnovne šole. Med temi sta Donatella in Erika zaigrali prizorček iz igre M. Peratove »Miklavž prihaja«.

K. M.

Obisk goriške Slovenske skupnosti v Ajdovščini

Sredi prejšnjega meseca se je na povabilo Socialistične zveze delovnega ljudstva severnoprimorskih občin (Idrija, Tolmin, Nova Gorica in Ajdovščina) mudila na obisku v Ajdovščini in Vipavi delegacija pokrajinskega sveta Slovenske skupnosti na Goriškem. Obisk sodi v okvir dobrososedskih odnosov, za katere se zavzema slovenska politična stranka na Goriškem, da bi matično domovino seznanila z bojem Slovencev v Italiji za priznanje in zaščito njihovih temeljnih pravic.

Delegacijo Slovenske skupnosti je vodil pokrajinski tajnik Marjan Terpin, sestavljali pa so jo še Gradimir Gradnik, dr. Mirko Špacapan, dr. Damijan Paulin, Renzo Frandolič, dr. Milan Jarc, Hadrijan Korsič, Branko Černic, Franc Kenda in dr. Karel Brešan. Socialistično zvezo delovnega ljudstva pa je vodil Marjan Tavčar. Ta je goste seznanil z aktualnimi problemi v slovenski

in jugoslovanski družbi, pri čemer je še posebej opozoril na probleme na Primorskem. Marjan Terpin je v svojih izjavah zlasti opozoril na vlogo, ki jo ima Slovenska skupnost v Italiji na političnem področju, kjer s svojim nastopanjem in prisotnostjo v upravnih telesih aktivno posega v celotno politično in upravno življenje. Temu poslanstvu se Slovenska skupnost, je še dejal Marjan Terpin, ne bo odpovedala, temveč bo z delom svojih predstavnikov svojo aktivnost še poglobila in obogatila.

Obe delegaciji sta se strinjali, da bi morali sodelovati tudi na drugih področjih, kot so gospodarstvo, kultura in šport. V ta namen so se sporazumeli za ustanovitev komisije, ki bo te probleme konkretno reševala. Člani delegacij so si nato ogledali galerijo slikarja Vena Piona, novo srednjo šolo v Ajdovščini, podjetje Fruktal in nazadnje še vipavsko klet.

Andrejev praznik v Gorici

Tradicionalni praznik sv. Andreja konec novembra v Gorici je tudi letos priklinal na Travniki in na druge goriške trge ter ulice veliko kramarjev in ljudi, ki upravljajo vrtljake, najrazličnejše vrste toboganov, hribovskih železnic, električnih avtomobilov, elektronskih iger, gugalnih ladic itd. Zelo veliko je kramarjev z najrazličnejšim blagom: slaščicami, sladoledi, rožiči, suhim sadjem itd. Ob tako veseli množici so se seveda zbrali v Gorici mnogi otroci v spremstvu staršev iz mesta samega in tudi iz bližnje ter daljne okolice. Otroci se zabavajo na toboganih in z avti, starši opazujejo veselo družbo, mladi parčki se držijo za roke in ližejo spenjani sladkor, večje ali manjše skupine mladostnikov pa zganja šale in burke ob tem ali drugem zabavišču. Vse je živahno, vse brezskrbno in skuša z obiskom sejemskega prostora pozabiti na vsakdanje težave.

Posebno se zabavajo dedki in babice, ko spremljajo svoje najmlajše vnuke v to čudovito deželo sanj. Ko opazujemo moške in ženske, ki upravljajo vrtljake, tobogane in podobne »komedije«, se spomnimo na Trdinovega kmetiča, ki je obogatel s tem, da je hodil s svojim starim vrtljakom po sejmi in proščenjih. Dokler je bil doma, je bil nemaren gospodar, svet in delo z ljudmi pa sta ga izučila, da se je resno oprijel dela in si opomogel.

Ljudje, ki si danes služijo kruh s podobnimi napravami, pa ne kažejo znake posebnega blagostanja. Njihovi obrazi niso tako žareči, kot lica otrok in drugih, ki se ob tej priložnosti zabavajo in veselijo. Gre za trdo zaslužen kruh, za ljudi, ki morajo vse svoje življenje preživeti na cesti in trgih ...

* * *

TEČAJA ZA SLOVENSKI JEZIK V RONKAH

Občinska uprava v Ronkah sporoča, da bo priredila tečaj slovenskega jezika za odrasle. Tečaj bo v prostorih občinske knjižnice v ul. Duca D'Aosta 39, in sicer ob četrtek od 20. do 22. ure. Predvidena sta: a) tečaj za začetnike in b) tečaj za tiste, ki obvladajo nekaj osnov slovenskega jezika.

Kdor se zanima za tečaja, se lahko vpiše oziroma dobi vsa pojasnila vsak četrtek ob 20. uri pred začetkom pouka v obeh občinskih knjižnicah, se pravi v občinski knjižnici v ul. Duca D'Aosta, vsak delavnik od 15.30 do 18.30, ter pri Dvojezični sekciji v Romjanu v ponedeljek, sredo in petek od 15.30 do 18. ure. Dvojezična sekcija ima tel. št. 777122, občinska knjižnica v ul. Duca D'Aosta pa št. 779598.

SKUPINSKA RAZSTAVA ZAMEJSKIH LIKOVNIKOV V GORICI

Od 23. novembra do 5. decembra je bila v Gorici odprta, po številu sodelujočih likovnikov, morda edinstvena likovna razstava pri nas. Gre za skupinsko razstavo Društva zamejskih likovnikov. Svoja dela je v goriškem Kulturnem domu razstavilo 22 umetnikov.

Ob likovni razstavi pa so poskrbeli tudi za obrobni pobudi. V petek, zadnjega novembra, so v telovadnici Kulturnega doma prikazali vrsto vzhodnjaških borilnih športov, kot so judo, karate in jujitsu. V soboto, 1. t.m., pa je v dvorani nastopil »The new swing quartet« iz Ljubljane.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Predstavitev treh knjig v Gorici

Zavod za družbeno in versko zgodovino v Gorici je v petek, 30. novembra, v mali dvorani obnovljenega bivšega Centralnega semenišča priredil večer na temo »Slovenska kulturna prisotnost na Primorskem v sedanji dobi«. Na večeru so predstavili tri knjižne publikacije, ki so namenjene italijanskim bralcem, obravnavajo pa slovensko preteklost in kulturno življenje na Primorskem.

Prisotne je uvodoma pozdravil predsednik zavoda prof. Fulvio Salimbeni. Poudaril je misel, da gre za dela, ki izpolnjujejo publicistično vrzel v zgodovinopisju teh krajev. Svoje kritično stališče na račun italijanske znanstvene in publicistične dejavnosti je utemeljil s primeri. Zaključil pa je svoj uvodni poseg z mislijo, da imamo vrsto dokazov in primerov, ki nam pričajo, da Trst in Gorica nista bila samo kraja nacionalnih sporov, ampak tudi plodnega in bogatega sodelovanja in kulturnega oplajanja med tu živječima narodoma.

Sledila je predstavitev zbornika referatov z januarskega simpozija o Štefanu Kociančiču, duhovniku in velikem kulturnem delavcu in znanstveniku. Zbornik ima italijanski naslov »Stefano Kociančič (1818-1883) un ecclesiastico al servizio della cultura fra Sloveni e Friulani«. Gre za prvi zvezek, ki ga izdaja ta goriški zavod, na petkovem večeru pa ga je predstavil prof. France Dolinar, ravnatelj Inštituta za zgodovino Cerkve na ljubljanski teološki fakulteti. Januarski simpozij je s svojimi referati gotovo pomenil važen korak do spoznavanja naše preteklosti tudi med italijanskim prebivalstvom. V zborniku so natisnjeni naslednji referati: Fulvio Salimbeni »Introduzione a Stefano Kociančič« (Uvod k spoznavanju Štefana Kociančiča), Jože Pirjevec

»Il contesto culturale e sociale sloveno dell'Ottocento« (Kulturne in socialne razmere na Slovenskem v 19. stoletju), Franc Kralj »La personalità ecclesiastica« (Cerkvena osebnost), Giuliano Tamani »L'attività di semitista« (Delovanje na semitističnem polju), Branko Marušič »Il contributo alla cultura slovena« (Prispevek k slovenski kulturi), Ettore Fabbro »L'opera del bibliotecario« (Knjižničarska dejavnost), Sergio Tavano »Gli scritti di Stefano Kociančič sulle antichità cristiane« (Proučevalec krščanskih starin), Luigi Tavano »Lo storico regionale« (Deželni zgodovinar).

Sledi Kociančičeva avtobiografija, ki je bila v slovenščini objavljena v »Soči« leta 1887. Za zbornik jo je prevedel Marijan Breclj. Ob koncu pa je še bibliografija Kociančičevih del. Bibliografijo latinskih del je uredil Sergio Tavano, bibliografijo del, ki so bile pisane v hebrejščini oziroma v slovenščini, pa je za objavo pripravil Branko Marušič. Vsi referati imajo tudi skrbno sklepno obnovo v slovenščini.

Pokaže se nam tako podoba moža, ki je bil ne samo odličen duhovnik, ampak tudi velik znanstvenik, bogoslovni profesor, eden prvih zgodovinarjev, ki so se ukvarjali z usodo preprostih ljudi. Prof. Dolinar je poudaril mnenje, da lahko imamo Štefana Kociančiča za enega prvih narodnih buditeljev na Goriškem. Poudaril je tudi njegovo prevajalsko dejavnost. Prav v teh dneh je v Ljubljani izšla knjiga z njegovimi prevodi skoraj 300 ljudskih makedonskih in bolgarskih pesmi, ki so doslej bile nepoznane in jih je med Kociančičevo ostalino odkril sedanji knjižničar goriške bogoslovne knjižnice dr. Ettore Fabbro, za tisk pa pripravil dr. Dragi Stefania.

Sledila je predstavitev dveh publikacij, ki sta

že pred časom izšli na Tržaškem. Profesorica Marija Klinc, ki poučuje na liceju »France Prešeren« v Trstu, je občinstvu predstavila deli Jožeta Pirjevca »Uvod v kulturno in politično zgodovino Slovencev v Trstu v 20. stoletju«. Delo je izšlo lani na pobudo tržaške pokrajine. Prof. Klinc je govorila še o zbirki esejev Marije Pirjevec. Gre za eseje o slovenskem slovstvu od 18. do 20. stoletja, ki so izšli pri Založništvu tržaškega tiska.

Profesorica Marija Klinc je opozorila na pomembnost obeh del. Delo Jožeta Pirjevca je zanimivo, ker po uvodnem eseju, ki strnjeno prikaže našo zgodovino, najdemo bogat izbor slovenske politične in priložnostne publicistike ter umetniške ustvarjalnosti. Namenjena je predvsem italijanskim višjim srednjim šolam kot učni pripomoček. Govornica se je vprašala, koliko je to delo prodrlo med italijanske dijake oziroma med Italijane sploh.

Podobno vprašanje si je postavila prof. Klinc tudi v zvezi z eseji Marije Pirjevec, ki so vsaj deloma novost v slavističnih publikacijah, saj avtorica med drugimi obravnavanimi temami skuša osvetliti vpliv italijanske kulture in literature na slovensko književnost. Opozorila pa je med drugim tudi na bibliografijo slovenskih del, ki so bila prevedena v italijanščino.

Sledila je diskusija, ki se je le bežno dotaknila Kociančiča, ustavila pa se je pri vzrokih, ki ovirajo, da bi italijanska javnost bila bolj seznanjena z našim kulturnim ustvarjanjem in z našo zgodovino. Podobne pobude, kot je bila predstavitev teh del v Gorici, pa nedvomno pomenijo važen korak na poti do boljšega razumevanja in dialoga med Slovenci in Italijani pri nas.

M. T.

NOVICE

PREISKAVA O UMORU INDIRE GANDHI

V Indiji nadaljujejo preiskavo o umoru predsednice vlade Indire Gandhi, na katero sta streljala dva vojaka telesne straže iz plemena Sikhov.

Drugi vojaki so enega Sikha ubili in drugega hudo ranili. Slednji je povedal, da je bil atentat na Indiro Gandhi posledica napada indijske vojske na svetišče Sikhov v mestu Amritsar. Po izpovedih ranjenca so zadnje dni aretirali še nekega drugega Sikha. Ranjenec je omenil možnost, da so atentat podpirali tudi iz tujine, a njemu to ni znano.

ŽELEZNIŠKE VOZOVNICE DRAŽJE

S 1. decembrom so stopile v veljavo podražitve železniških vozovnic v Italiji. Železnica je zdaj za potnike 10 odstotkov dražja. Za 10% se je tudi podražila cena dodatkov za brzovlake, za ležalnike in podobno. Za abonente bo podražitev stopila v veljavo 1. januarja. Takrat se bodo tudi zmanjšali popusti, ki jih uživajo državni uslužbenci, časniki, skupinski izleti in drugi.

Z novo podražitvijo stane listek I. razreda na progi Trst - Videm 6.900 lir, II. razreda pa 3.900 lir. Za potovanje v Benetke je treba v Trstu odšteti 13.000 lir za prvi razred in 7.200 lir za drugi razred.

Izšla je nova številka revije Mladika

Te dni je izšla nova, 9. številka Mladike. Lahko bi rekli, da se s to številko revija že pripravljala na božične praznike, saj tokrat kot prilogo objavlja ponatis »Goršetrovih jaslí«, ki jih bralci lahko tudi izrežejo in postavijo ob letošnjih božičnih praznikih.

V branje nas uvede uvodnik z naslovom »Molčim — torej nisem«. Gre za razmišljanje o tem, kdaj je pošteno in prav molčati in kdaj je to slabo, škodljivo ali tudi zločinsko dejanje. Med drugim pisec pravi: »Zanimivo bi bilo kdaj podrobneje analizirati, kako je v našem zamejskem javnem pisanju in govorjenju s tistim molkom, ki je po naši tezi negativen in torej škodljiv. Kateri so naši tabuji in zakaj jih gojimo? Kako si upamo v javnost z besedo, če vemo, da je pohabljen? In smo res brez krivde, če molčimo v trdnem zasebnem prepričanju, da je to za našo skupnost koristno? Kdo bo poravnal škodo, če se pokaže, da je bilo prepričanje zmotno? Kdo ima sploh pravico presojsati, kaj sme in kaj ne sme v javnost? Zakaj se ne umaknemo, ko spoznamo, da bi sicer radi povedali vse, a si tega ne upamo?«

Gre torej za moralno vprašanje. Vprašanje, ki je aktualno ne samo v vsedržavnem, ampak, lahko rečemo, v svetovnem merilu.

Sledi novela »Izpostavljeni predalčnik«, ki jo je napisal France Pečnik.

Zanimivo je tudi branje članka »Antigona išče Polineika«. Članek opozarja na dejstvo, da so v Sloveniji končno začeli pisati tudi o zadevah, ki so doslej bile pravi tabu. Gre za »kočljiva vprašanja«, kot so n.p.r. množični pokoli v Rogu, dachavski procesi, Goli otok, Dolomitska izjava itd.

Pavle Merku je za to številko Mladike napisal študijo o imenu Glinščice oz. Klínčice in ugotavlja, da je to zadnje njeno pravo ime. Glinščica bi torej bila le umetni, papirnati produkt nekoga, ki je »slabo« razumel domače krajevno ime Klínšca.

Ob bogati Anteni, recenzijah raznih knjig in drugih člankih, ki jih objavlja Mladika, pa velja omeniti še ponatis intervjuja s predsednikom Slovenske kulturne akcije Ladislavom Lenčkom. Intervju je bil objavljen prvič v Glasu slovenske kulturne akcije letos julija, v njem pa je bil govor o preteklosti in prihodnosti SKA, ob njeni 30-letnici. Mladika objavlja samo tisti del, v katerem je govor o prihodnosti te slovenske kulturne organizacije v Argentini.

ŠIRITE NOVI LIST!

S TRŽAŠKEGA

TKB ima 25 let

V Kulturnem domu v Trstu so se v petek, 31. novembra, slovesno spomnili 25-letnice Tržaške kreditne banke. Po pozdravu ravnatelja dr. Vita Svetine je imel slavnostni govor predsednik upravnega sveta Egon Kraus. Ustanovnim članom, dolgoletnim uslužbencem in upraviteljem so podelili posebna priznanja. Še posebej so počastili dolgoletnega predsednika Libera Polojaca. V imenu nagrajencev se je zahvalil Boris Race. Slovesnost je povzdignil nastop Tržaškega okteta.

AVTONOMIJA TRSTA — TEMA ŠTUDIJSKEGA POSVETA

Tržaška pokrajinska uprava priredi 14. decembra v dvorani velesejma, na trgu De Gasperi, 1. študijski posvet na temo »Kakšno avtonomijo za Trst v deželi Furlaniji-Juljski krajini?«

Posvet bosta odprla predsednik pokrajinske uprave prof. Giovanni Marchio in predsednik inštituta I.S.G.R.E. dr. Paolo Polacco. Sledil bo uvodni referat profesorja Sergia Bartoleja s tržaške univerze, nato pa bo okrogla miza. Profesor Gianfranco Mor z univerze v Pavii bo podal pregled predlogov reforme deželne statute. Sklepno poročilo bo imel prof. Fabio Roversi Monaco z univerze v Bologni.

— o —

V Rimu se je pred prizivnim porotnim sodiščem začela razprava proti rdečim brigadistom, ki so ugrabili in umorili Alda Mora in njegovo osebno stražo ter zagrešili celo vrsto drugih zločinov. Nekatere podrobnosti o tem zločinskem delovanju še niso pojasnjene in verjetno ne bodo niti med to razpravo.

Informacija naj bo resnična in pravična

Verniki, ki so se v nedeljo, 25. novembra, udeležili svete maše v italijanskem jeziku v župni cerkvi Svetega Jerneja na Opčinah, so v klopih dobili na vpogled prepis članka, ki ga je bil objavil tednik tržaške škofije VITA NUOVA dne 16. nov. z naslovom: TUTELA SI, CHIUSURE NO (za zaščito, proti zapiranju). Slo je za pobudo, ki je bila uresničena, kot smo zvedeli, brez vednosti domačega openskega župnika.

Po eni strani je sicer hvale vredno, da se italijanski verniki seznanjajo s problemi, ki so za slovensko narodno skupnost naravnost življenjskega pomena. Po drugi strani pa bi pričakovali, da bi pobudniki takih akcij informirana prej in sproti obveščali tistega, ki je pred javnostjo odgovoren za vse, kar se dogaja v župni cerkvi, čeprav bi že sama zdrava pamet zahtevala, da bi pobudniki iskali tudi soglasje o vsebini akcije informiranja.

Zdi se nam, da je pobuda z dne 25. novembra izpadla neiskreno, saj je skrb, da bi zaščita pravic slovenske narodne manjšine povzročila škodo sožitju med obema narodnostima pri nas, povsem odveč in dosega prav nasprotni učinek. Slovenci imamo namreč pravico, da sami povedo, kako si zamišljamo zakonsko zaščito temeljnih narodnih pravic. Čudimo se, zakaj in čemu se avtor članka v italijanskem katoliškem tedniku tako hudo zgraža nad stanjem na Južnem Tirolskem in nad vsebino zakonske zaščite tamkajšnjega nemškega in ladinskega prebivalstva, ko je vsem znano, da se je za takšno obliko in vsebino zaščite zavzela Južnotirolska ljudska stranka, ki jo v ogromni večini sestavljajo katoličani, in sicer praktični katoličani, kot se lahko prepriča, kdor si samo bežno ogleda stvarnost na Južnem Tirolskem.

Slovenci smo že povedali, kako si zamišljamo zakonsko zaščito, ki nam pritiče po naravnem in

po pisanem pravu. Ne gre za nobeno zapiranje, temveč le za priznanje in zaščito vseh tistih pravic, ki so temeljnega pomena za naš obstoj, kar naj prepreči utopitev v morju večinskega naroda. Odklanjamo vsakršno zapiranje, a glasno zahtevamo, naj bodo zakonski predpisi jasni, da ne bodo dopuščali nobenega slepomišljenja, da se ne bo ponovila zgodba s Posebnim statutom, priloženim Londonskemu sporazumu, ki ga je podpisal pred 30. leti predstavnik italijanske vlade, v kateri imajo glavno besedo italijanski katoličani, a se ne izvaja. Tudi o tem bi morali biti informirani italijanski verniki, zato naj taki pobudniki pišejo krščansko resnično in pravično.

— o —

VARNOSTNI PASOVI V JUGOSLAVIJI

S 1. januarjem prihodnjega leta bo v Jugoslaviji obvezna uporaba varnostnih pasov v osebnih avtomobilih. Ta določba je bila predvidena že v zakonu o varnosti prometa iz maja leta 1981 in je dopuščal tri leta in pol časa za prilagoditev. Obveznost velja za vse avtomobile, ki so jih dali v promet po letu 1980.

NOV KATOLIŠKI ŠKOF V LITVI

V sovjetski republiki Litvi so v nedeljo, 2. t.m., posvetili za škofa v Kaunasu monsinjorja Preikchasa. Agencija TASS je poročala, da so svečanosti v stolnici v Kaunasu prisostvovali vsi litovski škofje ter številni verniki.

Imenovanje novega škofa kaže na izboljšanje odnosov med Vatikanom in Sovjetsko zvezo.

Št. Maver nekdanj in danes F. O.

Če stopimo na najvažnejši trg goriškega mesta, na stari, častitljivi Travniki, zagledamo, obrnivši se proti severovzhodu, hrib Sabotin. Na položnem pobočju in deloma ob vznožju tega hriba leži prijazna vasica Št. Maver. Iz Gorice prideš do nje skozi Pevmo; po cesti, ki pelje po pevmškem polju in se spusti v globel potoka Pevmica ter se zatem polagoma vzpenja po precej strmih pobočju do vasi.

Vas Št. Maver je obsegala pred prvo svetovno vojno okoli 656 ha in štela 300 prebivalcev. Pripada goriški občini. Do leta 1902 sta bili vasi Št. Maver in Podsabotin združeni v eno naselje, ki je pripadalo podgorski občini. Istega leta pa je deželni odbor dovolil razdelitev, kar je bila želja prebivalcev obeh vasi. Med njimi je namreč takrat vladalo nasprotje zaradi starih cerkvenih zadev.

Po drugi svetovni vojni je Podsabotin prišel pod jugoslovansko upravo.

Kot že omenjeno, leži Št. Maver ob vznožju hriba Sabotin. Reka Soča obteka območje te vasi, tako da tvori to nekaj polotok. Na severu in vzhodu dela Soča naravno mejo proti Solkanu, Pevmica na jugozahodu pa proti Pevmi. Proti Podsabo-

tinu dela nekaj časa mejo »Hudi potok«, potem ravna črta, potegnjena do vrha Sabotinovega hrbta, zatem pa imenovani hrbet sam.

V Sočo se izliva tudi potok Pevmica. Izvira v Brdih pod Sv. Križem nad Kojskim, teče ob meji med Podsabotinom in Števerjanom in slednjič po meji med Št. Mavrom in Pevmo. Ta voda je ob suhem vremenu zelo nizka. Včasih se popolnoma pozgubi. Ob deževju pa silno narase ter stopi čez bregove. Potok dela od Podsabotina do izliva mnogo ovinkov, na katerih večinoma izpodjeda rodovitno zemljo ob bregovih. Velik ovinek naredi ob svojem izlivu, obširno in globoko polkrožno kotlino. Tej kotlini so nadeli ime »Hudičeva luknja«. Ravno tu vodi čez Pevmico kamenit most, ki so ga zgradili Št. Maverci leta 1875.

Izmed 656 ha vse površine je svoj čas zavzemal 246 ha gozd na severni strani Sabotina. Gorenji in srednji del hriba na zahodu in jugu so pokrivali večinoma majhni pašniki, po katerih rase še danes razno grmovje in hrast. Najvišja vrhova na Sabotinu sta Poklon (611 m) in hrib Sv. Valentina (537 m). Hrib Sabotin je za Št. Maver zelo važen. Varuje kraj pred mrzlimi severnimi vetrovi. Na njegovem vznožju

se razprostirajo lepi vinogradi, toda proti vrhu kaže popolnoma kraški značaj.

Mnogo več zanimanja bi moral vzbujati ta hrib pri Goričanih zaradi krasnega razgleda. Ob jasnem vremenu nudi razgled s Sabotina očesu naravnost rajski užitek. Pod teboj se čarobno širi prelepa goriška ravnina, ki jo na jugu zagraja goriški Kras. Na vzhodu vidiš vso Vipavsko dolino s prelepimi vasicami. Če pa obrneš svoj pogled proti severu, ugotoviš veliko razliko. Medtem ko smo na južni strani občudovali prelepe ravnine, rodovitne doline, zagledamo tu gorske velikane, ki stoje pred nami v vsej svoji krasoti in mogočnosti. Natančno proti severu zagledaš prav v ozadju Kanin (2587 m). Pred njim pa se dviga Matajur (1643 m). Na vzhodu se razprostira Trnovska planota. Tu ugledaš Čaven (1190 m), Modrasovec (1351 m), Mrzovec (1408 m), za njim Krnico (1028 m). Zanimiv pogled, kamorkoli obrneš svoje oko.

Podnebje v Št. Mavru je še kar ugodno. Pozimi piha včasih od Podsabotina mrzel veter, a le poredko. Kar se tiče padavin, veljajo za ta kraj opazovanja v Goriči. Znano je, da se Gorica imenuje »sončno mesto«. Megla nastopi zelo poredko, v vsem letu povprečno okoli 10 dni. Pa še v teh dneh je mnogokrat v Št. Mavru jasno, medtem ko je v goriški ravnini megla.

Različnost podnebja vpliva na mnogovrstnost živalstva in rastlinstva. V Št. Mavru žive npr. vse vrste evropskih strupenih

Iz naše preteklosti

Štrancarjev proces.

Zadnjič smo poročali, da je fašist Bressan bil izpuščen iz goriških zaporov. Uradni sklep se glasi, da je Anton Bressan prost, ker ni dokazov, da bi bil umoril Antona Štrancarja.

Politični proces, ki je vzbujal pozornost vse slovenske in italijanske javnosti, je padel v vodo, predno je prišlo do glavne razprave.

Smrt Antona Štrancarja je ostala torej nemaščevana, resnica potlačena in pravica osleparjena.

Vsak se vprašuje: Kako se je vršila preiskava, da je državno pravdnštvo ustavilo vsako nadaljnje postopanje in vrglo ves proces v koš?

Tako se vprašujemo mi, tako se začudeno vprašujejo Italijani. Konec Štrancarjevega procesa je tako presenetljiv, da je vzbudil celo pozornost rimskega časopisja. »Il Giornale d'Italia«, eden najbolj uglednih in vplivnih dnevnikov Italije, piše, da je konec Štrancarjevega procesa »razočaral javno mnenje, ki govori naravnost o škandalu«.

Slovenska javnost naj zve, kako mislijo in sodijo v Rimu o Štrancarjevem procesu.

Prva zagonetka.

Radi Štrancarjevega umora je bilo osumljenih pet oseb, ki so bile po 378. členu kazenskega zakonika vzajemno in enako odgovorne za storjeni čin. Vse so bile enako obtožene, na vseh je ležal isti sum krivde.

Aretiran in zaprt pa je bil Anton Bressan, drugi so ostali svobodni, preiskava se je vršila samo proti Bressanu, odložila pa se je proti ostalim enako osumljenim in enako odgovornim fašistom. Med tem je eden izmed obdolženih odpotoval v Ameriko.

Zakaj dvojen način postopanja, zakaj ne ista in enaka preiskava proti vsem petim obtožencem?

To je prva zagonetka Štrancarjevega procesa, ki bi jo bilo treba razjasniti.

Težke obtožbe proti podprefektu komendantorju Nicolottiju.

Anton Bressan je bil mesec in mesec v ječi in trdil dosledno, da je nedolžen. Zahteval je burno naj ga oproste, ker je njegova nedolžnost očitna in jasna. Ko pa je hotelo biti nikdar konec, se je Bressan naveličal in začel govoriti. Povedal je preiskovalnemu sodniku vse, kar je vedel in znal in njegova razkritja so bila presenetljiva. Anton Bressan je napravil taka odkritja, — pravi »Il Giornale d'Italia« — da je dvignil svoje obtožbe »IZREČENO PROTI KRAJEVNEMU POLITIČNEMU OBLASTVU, IN SICER PROTI POD-PREFEKTU NICOLOTTIJU, svaku bivšega videmskega prefekta.«

Ko je Anton Bressan povedal vse, kar je vedel, in razgrnil pred sodnijo nebroj novih podatkov, se je zdelo, da bo prišel proces sedaj šele v pravi tek, da bo šel krepko naprej do javne razprave.

Mesto tega so začeli sedaj pravdni spisi romati iz Gorice v Trst in iz Trsta v Go-

rico in lepega dne je izšel odlok, da je Štrancarjev proces ukinjen, ker nima sodnija nobenih dokazov.

»Il Giornale d'Italia« pravi, da gre za škandal, ki ni pokopan, ampak le odložen.

Resnica in pravica, bosta udarila prej ali slej na plan!

(Goriška straža, 10. novembra 1924)

Monsignor Franc Kosec — umrl.

Danes spremljajo tržaški Slovenci h večnemu počitku monsignorja Frana Kosca, kanonika pri stolni cerkvi sv. Justa. Še v petek popoldne je 82 letni mož šel na delo v škofijsko pisarno, po poti ga je prišla slabost, in v torek popoldne je ugasnil. Iz vrst slovenskih svečnikov je z rajnim izginila odlična in markantna osebnost. Zapustil nas je tih, a goreč delavec v vinogradu božjem. Pokojni je vodil slovensko ljudstvo na Tržaškem, ko je to še komaj shodilo. Mons. Kosec je v letih, ko je bil na vrhuncu svoje moči, zastopal tržaške okoličane v deželnem zboru in mestnem svetu. Pokojni je delj časa vodil Marijino družbo v Trstu, ki je največja na Slovenskem. Prva slovenska šolska berila na Tržaškem je spisal rajni Kosec. V starejših letih je bil imenovan za stolnega kanonika in je vodil do zadnjih dni obširne račune škofijske cerkvene organizacije. Rajni mons. je bil priljubljen in spoštovan v vseh krogih radi svoje pravičnosti in globokega socialnega čuta. Tisoči ljudi, ki so v teku njegovega dolgega življenja spoznali dobro in plemenito srce monsignorja Kosca, se ga na današnji dan spominjajo in z njimi stojimo tudi mi žalujoč ob grobu vzornega svečenika.

(Goriška straža, 30. oktobra 1924)

kač; modras in vrste gadov (pellas berus, vipera ammodyles in vipera aspis). Vse strupenjače se sončijo na kamnitih rebrih Sabotina. V prejšnjih časih jih je bilo mnogo, sedaj pa le bolj poredkoma naletiš na to golazen.

Izmed divjačine je najbolj znan srnjak. Izmed ujed živijo tu sova, čuk, sokolič in kragulj.

Drobnih ptičev je vse polno. Senice, kosi, ščinkovci, štigelci, slavčki in drozgi nas razveseljujejo s svojim milim petjem ter oživljajo livade. Žolne skačejo po vejah, trkajo po deblih in iščejo hrane za svoje nenasitne želodčke. Sraka in soja razsajata in kričita nad teboj, če se sprehajaš v gozdiču ob Soči, da se prestrašen zbudiš iz prijetnih sanj, v katere te je zazibala sladka slavčeva pesem. Vrabcev je za nadlego preveč, pa tudi kosi in škorci naredo na prvih češnjah in grozdju precej škode. Ti so pač kakor delavci, ki zahtevajo za svoje delo plačilo, medtem ko senica, slavček, taščica in drugi drobni pevci brezplačno čistijo kmetu škodljivi mrčes na sadnem drevju. Četveronoga divjačina so tukaj zajci, lisice, jazbeci, veverice in podlasice. Tudi polhi se radi sprehajajo v gozdičih.

V vsej deželi ni za rastlinstvo ugodnejšega kraja, kakor je goriška okolica. Zemlja je rodovitna, podnebje ugodno. Dani so torej vsi pogoji, da rastlinstvo izvrstno uspeva. Št. Maver je glede na raznovrstnost rastlinstva zelo znamenit. Na severni, osončni strani strmega Sabotina, rastejo v senci

gozda prav nizko do Soče planinske rastline, katerih semena je prinesla Soča iz svoje zgornje doline.

Pred 90 leti se je tu naselil začasno celo imeniten učenjak, ruski akademski profesor Smirnov iz Odese, da je lahko raziskoval tukajšnje rastlinstvo. Bival je v Št. Mavru nad 2 leti in je našel marsikatero redko rastlino. Umrl je v Tiflisu leta 1904.

Spomladi prične cvesti poleg drugih navadnih cvetlic tudi žmikelj (primula auricula), ki raste na severni strani Sabotina, nekako od sredine do vrha. Ta lepa in redka planinska cvetica je zaradi svoje krasne rumene barve in prijetnega vonja zelo priljubljena in čislana. Najlepše cvete v prvi polovici meseca aprila.

Zimzelen cvete že prav zgodaj. Drugod začnejo cveteti cvetice, kakor zvončki, vijolice, lapuh, teloh, jeternik, grenkuljica in navadne trobentice že ob koncu januarja. V začetku maja doseže lepota cvetja svoj vrhunec. Že proti koncu marca je sadno drevje vse v cvetju. Zaradi ugodnega podnebja cvetejo nekatere rastline tudi pozimi. Tako npr. regrat, narcise, hijacinte in še druge. Vso zimo so zunaj jasmin, rožmarin, nešplja. Lepi zeleni lovor daje kraju nekaj južni značaj in razveseljuje naše oko s svojim zelenjem sredi najhujše zime. Pri nas zraste prav visoko, kakor drevo. Ljudje ga imajo radi poleg hiše.

Iz vsega tega se razume, da je naš kraj ugoden za kmetijstvo. Njegova lega, prikladnost zemlje in milo podnebje je še po-

sebno ugodno za gojenje trte in sadja. Vendar se ljudje danes ne ukvarjajo več mnogo s kmetijstvom. Večina jih hodi delat v tovarne v Gorico. Le malo je še tistih, ki živijo od kmetijstva. Kljub temu pa se je še najbolj ohranilo vinogradništvo. Danes obsegajo vinogradi povprečno 50 ha obdelane zemlje. V ravnini so njive, zasajene ob strani s sadnim drevjem in s trtami. Vinogradov je v nižini malo. Trta namreč v nizkih legah bolj trpi zaradi rose in plesnobe, a tudi slana posmudi včasih mladje. Posebno velja to za zemljišča, ki leže ob Pevmici.

Št. Maveri pridelujejo večinoma belo vino. To izvrstno vino, znano pod imenom rebula, ima 8/10 odst. alkohola in poseben prijeten okus, ki ga druga vina nimajo. Dandanes pa je obdelovanje vinogradov povezano z velikimi stroški, ker je trta podvržena raznim boleznim. Kakor povsod, tako napadata trto tudi tukaj strupena rosa (peronospora viticola) in grozdna plesnoba (oidium Tuckeri), posebno v nižinah in v mokrem poletju. Zato morajo kmetje trte redno škropiti in žveplati. Tudi slana naredi v nižini na pomlad mnogo škode. Ponekod je pobrala večkrat dve tretjini pridelka. Zaradi strahu pred trtno ušjo so ljudje začeli, in sicer že pred 90 leti, saditi nove vrste trt (tokaj, pinot sovinjon, kabernet itd.). Stare domače bele trte so bile: grganja, glera, sušec, istrijanca. Tuje trte pa so bile: rizling, malvazija, burgunec in rulandec. (Dalje)